

Dr. Szontagh Pál (KRE)

A DÖNTÉS KÜSZÖBÉN – ÓVODAPEDAGÓGUS HALLGATÓK PÁLYASZOCIALIZÁCIÓJA

*Kulcsszavak: óvodapedagógusok hivatásmotivációja
és pályamotivációja, pályán maradás*

Napjainkban a pedagóguspálya (beleértve annak egzisztenciális, szervezeti és infrastrukturális feltételeit is) iránti motiváció eltér a nevelés-oktatás hivatása iránti elkötelezettség mértékétől (amely megélhető informális vagy a köznevelési intézményrendszeren kívüli formában is).

Kutatásunk első szakaszában 2019/20-ban és 2020/21-ben felmérést végeztünk a Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Karának (KRE TFK, 2021. szeptembertől KRE PK) elsőéves óvodapedagógus-hallgatói (n = 123) között. A hallgatók kötetlen (tematikus) reflektív pedagógiai esszéket írtak Miért (nem) leszek óvodapedagógus? címmel. Ezek kvalitatív, strukturált tartalmi elemzésével, manuális kódolással igyekeztünk feltárni azokat a hivatás- és pályamotivációs jellemzőket, amelyek a hallgatókat a képzésre való jelentkezésben befolyásolták. Kiemelt szempontként kezeltük a nappalis és levelezős hallgatók közötti különbségeket, azt vizsgálva, hogy utóbbiak élet- és munkatapasztalatuk révén mennyiben rendelkeznek eltérő motivációs bázissal.

A kutatás második szakaszában a pedagógiai esszék elemzésének eredményeit felhasználva kérdőíves felmérést végeztünk a KRE TFK végzős óvodapedagógus hallgatói között (n=50), elsősorban azt vizsgálva, hogy a képzés során a hallgatók hivatás- és pályamotivációs struktúrája változik-e, illetve hogy a végzés küszöbén milyen elképzelésük van a pályán való elhelyezkedésről. Mivel az utóbbi idők kutatásai szerint az egzisztenciális nehézségeken túl a pedagógus-pályaelhagyás okai között szerepelhet az elégtelen pályaszocializáció is, amely elsősorban a felsőoktatásban eltöltött évek hiányossága, ezért különösen fontosnak tartottuk az elsőévesek által azonosított motivációs és demotivációs tényezők hatását a végzős hallgatók körében is megvizsgálni.

Ha az elsős és a végzős óvodapedagógus-hallgatók körében lefolytatott két, különböző módszertanú, de azonos tartalmú kutatást tekintjük, megállapítható, hogy a hallgatók intrinzik hivatásmotivációja a képzés végére is erős marad. A pályaszocializáció sikerét jelzi, hogy szakmai önképük megerősödik, és pályára állási szándékuk többségében annak ellenére fennmarad, hogy a pedagógusi hivatás érzelmi és munkaterhelését, tudományos és gyakorlati tudásigényét felismerik. A pályamotiváció területén ugyanakkor komoly aggályok merülnek fel bennük a társadalmi és anyagi megbecsülés vonatkozásában. Ezek azok a külső körülmények, amelyek előrevetítik a kiábrándulás, a kiegészítés, az egzisztenciális nehézségek és végül a pályaelhagyás kockázatát a következő években végző óvodapedagógusok körében (is).